

Årsrapport 2022
Socialtjänstinspektörer

start.stockholm

Socialtjänstinspektörernas årsrapport 2022

Dnr: 3.4.1-608/2022

Utgivningsdatum: Februari 2023

Utgivare: Socialförvaltningen

Kontaktperson: Anna Forsström och Johanna Strauss

Sammanfattning

Under 2022 genomfördes kvalitetsgranskning avseende handläggning av barn 0-12 år, vilken omfattade stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm. Sammanlagt granskades 120 slumpvis utvalda barns ärenden. Tidsperioden som granskades var 2021. Granskningen visade bland annat att barn i hög grad gjordes delaktiga i början av utredningsprocessen men att delaktigheten tydligt mattades av längre fram i barnets ärende, vilket är ett tydligt utvecklingsområde. Det framkom också att barnets skolsituation uppmärksammades i hög grad och att intern samverkan fanns i en majoritet av ärendena där familjen hade flera kontakter inom socialtjänsten. Ett viktigt utvecklingsområde i granskningen är att några ärenden vid varje stadsdelsförvaltning brast vad gäller att fullt ut använda de möjligheter som finns inom ramen för myndighetsutövningen för att säkerställa att barnet får stöd och skydd. I och med 2022 års granskning, vilken var den sista i en serie av kvalitetsgranskningar av den sociala barnvården, har samtliga av stadens tretton stadsdelsförvaltningar granskats på temat.

Under året har även uppföljning avseende 2021 års granskningar av handläggning av barn 0-12 år genomförts. Uppföljningen omfattade Bromma, Spånga-Tensta, Skärholmen, Kungsholmen, Normalm, Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar. Uppföljningarna visade att stadsdelsförvaltningarna arbetat med resultaten, bland annat för att stärka barns delaktighet, rutiner kring polisanmälan och utredningsarbetets kvalitet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Granskning under 2022	6
Kvalitetsgranskning handläggning av barnärenden 0-12 år	6
Granskningsresultat.....	6
Analys	10
<i>Trygghet och säkerhet</i>	11
<i>Självbestämmande och integritet</i>	11
<i>Kunskapsbaserad verksamhet</i>	12
<i>Helhetssyn och samordning</i>	12
<i>Effektivitet och tillgänglighet</i>	12
Uppföljning	13
Slutord	15
Planering 2023	16

Inledning

Stockholms stads socialtjänstinspektörer har till uppgift att granska stadens verksamheter inom individ- och familjeomsorgen, med avseende på kvalitet och rättssäkerhet för den enskilde. Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en framtagen granskningsmodell som bygger på de kvalitetskriterier Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) tagit fram¹. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. En årsrapport avges till socialnämnden och kommunstyrelsen.

Att bevaka likställigheten över staden samt sprida goda exempel är en viktig del av granskningarna, i syfte att stödja verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnperspektiv ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

I Socialtjänstlagen (SoL) finns kvalitetsparagrafer. Av 3 kap. 3 § SoL framgår:

”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras”.

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. Som komplement till dessa behövs områden som knyter an till lagstiftningen. Enligt Socialstyrelsen och SKRs definition är god kvalitet när tjänsterna svarar mot de mål som beslutats, samt när tjänsterna

- bygger på respekt för människors självbestämmande och integritet
- utgår från en helhetssyn, är samordnade och präglas av kontinuitet
- är kunskapsbaserade och effektivt utförda
- är tillgängliga
- är trygga och säkra, och präglas av rättssäkerhet i myndighetsutövningen²

¹ Handbok för utveckling av indikatorer, För god vård och omsorg, Socialstyrelsen 2014.

² <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>.

Granskning under 2022

2022 års granskningar planerades och genomfördes utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Kvalitetsgranskning handläggning av barnärenden 0-12 år

Aktuellt granskningstema valdes ut då Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) återkommande belyser brister i den sociala barnvården³. Granskningens syfte var att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om stadens stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt. Granskningen omfattade Farsta, Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Södermalm och Östermalm.

Granskningsresultat

Sammanlagt granskades totalt 120 ärenden som avsåg barn 0-12 år. Tidsperioden som granskades var 2021. Vidare genomfördes en intervju med enhetschef, biträdande enhetschef och socialsekreterare vid barn- och ungdomsenheterna på respektive stadsdelsförvaltning. För att belysa brukarperspektivet genomfördes intervju med organisationen Barnrättsbyrå⁴. Granskningens resultat återkopplades till respektive stadsdelsförvaltning inför att rapporten behandlades i socialnämnden.

I granskningsmaterialet ingick hälften flickor och hälften pojkar. Åldersfördelningen var ganska jämn mellan 0-12 år men en

³ Inspektionen för Vård och Omsorg (2021) Vad har IVO sett 2020

⁴ Barnrättsbyrå är en ideell förening som arbetar med att stödja barn och ungdomar som har kontakt med myndigheter

majoritet av barnen var i skolåldern. 57 av 120 barn hade varit föremål för tidigare barnavårdsutredning, i 17 av de tidigare aktuella genomfördes någon form av insats. Ungefär en tredjedel av barnen hade diagnosticerad neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) såsom autism och ADHD. Skola/förskola var den aktör som stod för flest anmälningar. Våld mot barnet samt våld i hemmet var bland de främsta anmälningsorsakerna.

Vad gäller dokumentationen hölls tiden för förhandsbedömning och det fanns korrekta skyddsbedömningar och utredningar i merparten av ärendena. Utredningstiden om max fyra månader hölls i 78 procent av ärendena, där några stadsdelsförvaltningar hade större bortfall. Inga bedömningsinstrument återfanns i materialet, dock hade underlag från instrumentet Freda⁵ använts i barnets ärende vid några stadsdelsförvaltningar.

Handläggning	Farsta	Hägersten-Älvsjö	Rinkeby-Kista	Skarpnäck	Södermalm	Östermalm	Total
Förhandsbedömning klar inom 14 dagar	20	20	20	19	19	20	118
Skyddsbedömning finns	20	20	20	20	20	20	120
Utredningsdokument finns	20	19	20	19	19	18	115
Utredning klar inom 4 månader	16	13	19	15	18	13	94

Intern samverkan skedde i hög grad då andra enheter fanns med i ärendet, såsom till exempel stadsdelens vuxenhet eller relationsvårdsteam. I flera ärenden fanns dock föräldrar med behov av stöd för egen del som men som saknade kontakt med annan enhet för detta. Samverkan med barnpsykiatri återfanns i merparten av ärendena där barnpsykiatri fanns med. I 41 procent av ärendena där en samordnad individuell plan (SIP) var möjlig att upprätta hade detta gjorts. Vid så gott som alla SIP-möten var skolan inbjuden.

⁵ Freda, standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer

Har våld mot barnet polisanmälts?	Farsta	Hägersten-Älvsjö	Rinkeby-Kista	Skarpnäck	Södermalm	Östermalm	Total
Ja	9	3	1	1	1	7	22
Nej	3	7	5	6	3	3	27
Ärendet rör inte våld mot barn	8	10	14	13	16	10	71
Total	20	20	20	20	20	20	120

I ärendena som rörde misstänkt våld mot barnet hade polisanmälan gjorts i ungefär 45 procent. I de fall där polisanmälan inte gjordes saknades ofta en motivering/beslut till varför. Generellt rörde ärendena som inte polisanmälades vaga uppgifter samt inte grovt våld.

Finns motivering till att inte polisanmäla?	Farsta	Hägersten-Älvsjö	Rinkeby-Kista	Skarpnäck	Södermalm	Östermalm	Total
Ja	1	5	5	4	0	1	16
Nej	2	2	0	2	3	2	11
Ärendet rör inte våld mot barn alt. våldet är polisanmält	17	13	15	14	17	17	93
Total	20	20	20	20	20	20	120

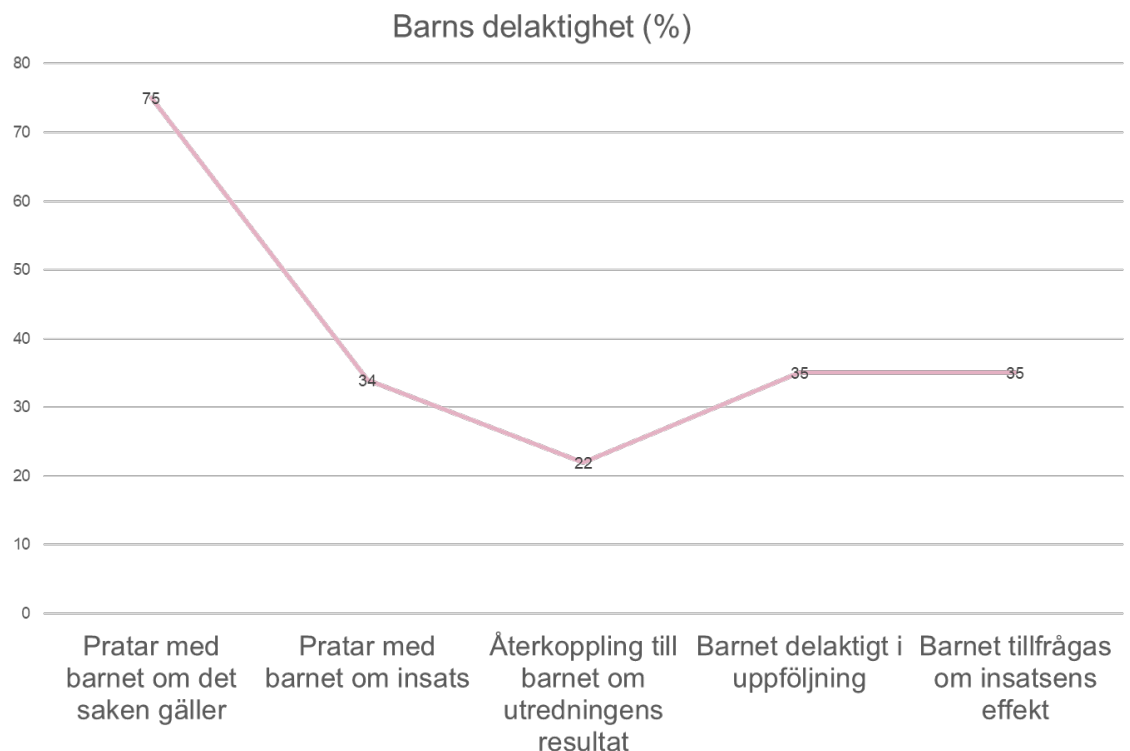
I majoriteten av ärenden där anmälan kom från skola/förskola hade återkoppling skett till skolan om huruvida utredning inleddes. I drygt 70 procent av de ärenden där barnet gick i förskola/skola utreddes hur det gick för barnet i förskolan/skolan. I knappt hälften av ärendena hade barnets situation i skolan vägts in i socialtjänstens bedömning som en risk- eller skyddsfaktor. I de fall barnet hade en problematisk skolsituation syftade insatsen uttalat, helt eller delvis, till att stabilisera skolsituationen i knappt hälften av ärendena, och mest vid Södermalms stadsdelsförvaltning.

Insats föreslogs i 60 procent av de granskade ärendena, i flest ärenden vid Rinkeby-Kista, Östermalm och Farsta. Majoriteten av familjerna där insats föreslogs tackade ja och det fanns ett uppdrag/beställning till utförarna i en majoritet av ärendena. I cirka 95 procent av ärendena gavs insats enligt Socialtjänstlagen, resterande med stöd av Lagen om Vård av Unga. Den vanligaste insatsen var familjebehandling och i få fall framkom att socialtjänsten hade tagit ställning till stödinsatser direkt riktade till

barnet. Vid varje stadsdelsförvaltning fanns några ärenden som avslutades utan insats men med kvarstående oro. Möjligheten att följa upp ärendet enligt 11 kap. § 4 a SoL användes dock endast i ett fall, i Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning.

I majoriteten av ärendena hade socialsekreteraren pratat med barnet om det oron handlade om, i högst grad vid Rinkeby-Kista och Farsta. Ofta användes olika samtalsstödjande metoder för att anpassa och stärka barnets förutsättningar att delta i samtalet. När samtal inte kunde genomföras på grund av barnets låga ålder eller funktionsnedsättning hade socialsekreteraren i de allra flesta fallen ändå träffat och observerat barnet. Barns delaktighet i utredningen minskade påtagligt under socialtjänstens fortsatta process, bland annat avseende att återkoppla till barnet om utredningens resultat.

Uppföljning av insatserna genomfördes i drygt 80 procent av de ärenden som var aktuella med insats. Barnen var delaktiga i uppföljningen i endast 35 procent av de faktiskt genomförda uppföljningarna. Dock fick samtliga dessa barn möjlighet att svara på om de upplevde att insatsen gjort någon skillnad för familjen.

Vid intervjuerna med ledning och socialsekreterare beskrev samtliga enheter att barnets delaktighet följs upp systematiskt i verksamhetsuppföljning, till exempel genom att socialsekreterare fyller i blanketter vid ärendens avslut och på så sätt samlar in

statistik till enheten. De granskade enheterna uppgav vidare att delaktighet genom hela utredningsprocessen är ett utvecklingsområde och att återkoppling till barnet ofta bortprioriteras på grund av för hög arbetsbelastning.

Flera enheter lyfte behov av förtydligade interna rutiner men också av mer vägledning gällande bedömningar att avvakta med polisanmälningar rörande misstänkt våld. Behov av förbättrad samordning med polisen lyftes också eftersom en rättsprocess kan innebära hinder för socialtjänstens arbete.

Vad gäller barnets skolsituation uppgav så gott som alla enheter att ansvarsgränserna mellan skolan och socialtjänsten behöver förtydligas. Samverkan med skola fungerar ofta bra men ibland uppfattar socialtjänsten att skolans förväntningar på socialtjänsten är orealistiska och att socialtjänsten förväntas ta en del av skolans ansvar, bland annat avseende så kallade ”hemmasittare” med autism.

Flera enheter uttryckte att mer intensiva, familjepedagogiska och flexibla insatser i hemmet behövs. Vad gäller långsiktighet och helhetsperspektiv i ärendena uppgav så gott som samtliga stadsdelsförvaltningar att den höga arbetsbelastningen kan göra det svårt att arbeta utifrån ett långsiktigt helhetsperspektiv och att fokus alltför ofta istället blir på att ”släcka bränder”. Bland annat SIP och Intensiv hemmabaserad Utredning (IHU) lyftes som bra verktyg för att åstadkomma helhetssyn.

Vid intervjun med Barnrättsbyrån framkom att en röd tråd, i ärenden där barn söker stöd hos Barnrättsbyrån, är att barnet inte upplever sig blivit lyssnat på och inte fått vara delaktig i sitt eget liv vilket kan påverka tilliten till vuxenvärlden och samhället. Barnrättsbyrån upplever ibland att de måste coacha barnet i hur hen ska framföra sina behov eftersom det i vissa fall verkar som att socialsekreteraren redan skapat sig en uppfattning på förhand och inte är öppen och lyhörd för barnets perspektiv.

Barnrättsbyrån upplever ofta att ärenden innehåller ”mycket utredning”, där socialsekreteraren enbart inhämtar information, och mindre traditionellt systemiskt socialt arbete där man arbetar motiverande med barnet och familjen ”där de befinner sig”. Barnrättsbyrån ser att socialtjänsten behöver ha mer utrymme till att vara tillgängliga och kunna motivera familjer att ta emot hjälpinsatser.

Analys

Granskningen har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt

kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. I staden inkommer generellt fler orosanmälningar som rör pojkar än flickor⁶. I granskningen ingick ärenden som rörde hälften flickor och hälften pojkar. Granskningen visade inga påtagliga skillnader utifrån kön gällande handläggningen. Den enda tydliga skillnaden mellan könen i materialet var att pojkar i betydligt högre grad än flickor hade en fått diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, förkortat NPF-diagnos. Resultatet överensstämmer med befintlig kunskap om att autismspektrumtillstånd är vanligare hos pojkar samt att fler pojkar än flickor får ADHD-diagnos i barndomen⁷.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet.

Trygghet och säkerhet

I så gott som alla ärenden återfanns en utredning, förhandsbedömningarna hade genomförts inom lagstadgad tid och relevanta skyddsbedömningar fanns i alla ärenden. Detta resultat är särskilt positivt mot bakgrund av att IVO i nationell tillsyn ofta sett brister i dessa hänseenden⁸. I materialet återfanns ärenden med omfattande utrednings- och nätverksarbete, med tydligt motivationsarbete i syfte att säkerställa skydd för barnet. I de flesta ärenden motsvarade socialtjänstens utredning och insats i stort den oro som inkommit. I några ärenden, jämnt fördelat mellan samtliga stadsdelsförvaltningar, framkom dock allvarlig oro som tydligt indikerade behov av insatser till stöd och skydd för barnet. Då vårdnadshavaren tackade nej till insats avslutades ärendena och det gick inte att utläsa om socialtjänsten arbetade motiverande för att förmå vårdnadshavarna att ta emot hjälp eller nyttjade de möjligheter som finns inom ramen för myndighetsutövningen.

Självbestämmande och integritet

I merparten av det granskade materialet gjordes barn delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Detta är en tydlig förbättring jämfört med

⁶ Socialförvaltningen (2022) Socialtjänstrapport 2021

⁷ www.kunskapsguiden.se

⁸ Inspektionen för Vård och Omsorg (2020) Sociala barn- och ungdomsvården - Slutredovisning av uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården S2019/01922/FST

tidigare granskningar⁹. Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av; få barn gavs inflytande avseende eventuell insats eller fick återkoppling om utredningens resultat. Få barn var med vid insatsens uppföljning men av de som medverkade fick samtliga frågan om huruvida insatsen gjort någon skillnad i familjen eller inte. Så gott som alla enheter uppgav i intervjuerna att den höga arbetsbelastningen innebär att barns delaktighet och inflytande inte kan tillvaratas genom hela processen.

Kunskapsbaserad verksamhet

Vid Hägersten-Älvsjö, Östermalm och Skarpnäck hade underlag från instrumentet Freda använts som underlag i barnets utredning, vilket är ett bra sätt att tydliggöra hur eventuellt våld ser ut i barnets uppväxtmiljö.

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta finns anledning att systematiskt stärka kunskap om bemötande, insatser och behov av anpassningar i verksamheterna, både inom myndighetsutövning och bland utförare. Om insatser inte görs tillgängliga och behoven tolkas fel av socialtjänsten riskerar den enskilde negativa konsekvenser, till exempel att fel åtgärder sätts in eller att den insats som genomförs har fel fokus.

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen av risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna i ett barns liv¹⁰. Skolsituationen uppmärksammades i en majoritet av de granskade ärendena men ingick endast i hälften av utredningarnas analysdel, som en risk- eller skyddsfaktor. Stödbehov kopplat till skolsituationen bör i högre grad inkluderas i uppdrag till utförare av öppenvårdsinsatser samt belysas vid uppföljning av insatserna.

Effektivitet och tillgänglighet

Cirka hälften av barnen i aktuell granskning hade blivit utredda tidigare, varav endast 30 procent hade utmynnat i insats. Resultaten från de stadsdelsförvaltningar som arbetar med Intensiv Utredning i

⁹ Socialförvaltningen (2017) Barn som har upplevt våld – Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

¹⁰ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/skola-och-elevhalsa/>

Hemmiljö (IHU) blir intressanta att följa. Utredningsformens syfte är att nå barn som det finns hög oro för och som tidigare varit aktuella hos socialtjänsten. IHU-processen innebär att alliansskapande med familjen blir en tydligare del av utredningsprocessen.

Uppföljning

Under 2022 har uppföljning av tidigare granskningar avseende barnhandläggning genomförts, genom en skriftlig uppföljningsintervju med barn- och ungdomsenheterna på respektive stadsdelsförvaltning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning berättar att de har integrerat de utvecklingsområden som framkom i granskningen i verksamhetsplanen för 2022. Arbetet med att stärka barns delaktighet i utredningar har bland annat skett genom att insatsuppdragen ska ha tydligt formulerade mål som utgår från barnets behov. Enheten har vidare arbetat med att säkerställa att strukturerade riskbedömningsinstrument såsom EARL 20 B och SAVRY används för barn med hög risk för antisocial utveckling, och att instrumentet iRiSk används avseende barn som upplever våld. Enheten beskriver att en förutsättning för fortsatt utvecklingsarbete är att en stabil ledning och engagerade medarbetare finns på enheten. Det största hindret för fortsatt utvecklingsarbete är det stora inflödet av allvarliga ärenden som enheten har.

Skärholmens stadsdelsförvaltning uppger att de kontinuerligt arbetar med frågorna som lyftes i granskningen men att de inte haft möjlighet att arbeta direkt med granskningsresultaten på grund av hög arbetsbelastning liksom hög personalomsättning. Stadsdelsförvaltningens fokus framöver är att få en fungerande kärnverksamhet med utredningar som slutförs inom den lagstadgade tidsgränsen och med ökad delaktighet för barnen. Stadsdelsförvaltningen har rekryterat en ny enhetschef till barn- och ungdomsenheten och står också inför en omorganisation av verksamheten. De hyser förhoppningar om att detta kommer att frigöra mer tid för utvecklingsarbete framöver.

Hässelby-Vällingbys stadsdelsförvaltning beskriver att de har skapat en egenkontrollsrutin för att följa upp bland annat utredningstider. Enheten har vidare arbetat för att stärka barns delaktighet, bland annat genom att ett brev till barn för att ge återkoppling på utredningen tagits fram. Enheten kommer framåt bland annat att satsa på implementering av iRiSk, kontaktpersoner till skola/förskola och att metodstödjare samt mentorer ska stötta nya medarbetare. Enheten beskriver personalomsättning och

arbetsbelastning som ett hinder för utvecklingsarbete, bland annat har medarbetarna som utbildats i EARL 20 B slutat. På grund av den rådande personalsituationen och en begränsad budget har inte Vällingbyteamet-modellen¹¹ kunnat implementeras i sin helhet.

Normmalms stadsdelsförvaltning berättar att de har arbetat med barns delaktighet genom att utöka enhetens samtalsstödjande verktyg och de planerar för fortsatt utvecklingsarbete på temat. Enheten har vidare förtydligat rutiner kring polisanmälan och utredningstider. För att barn snabbare ska få stöd har familjebehandlare utbildats i insatsen Tryggare barn¹². Vad gäller strukturerade riskbedömningar har ett antal medarbetare gått utbildning i EARL 20 B och SAVRY. Största hindret för att komma vidare i utvecklingsarbetet är enligt enheten personalomsättning/personalfrånvaro.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning uppger att de tagit fram en rutin för återkoppling till barnet efter genomförd utredning, där barnet erbjuds ett samtal, får ett åldersanpassat brev med en sammanfattning av bedömningen och information om den eventuella insatsen. Under pågående insats hos stadsdelsförvaltningens egen öppenvård görs utvärderingar efter varje möte, för både barnet och vårdnadshavarna. Under året har socialsekreterarna utbildats i bedömningsinstrumenten EARL 20B, SAVRY, Patriark¹³ och Freda kortfrågor¹⁴. Fokus har också legat på att stärka BUS-samverkan¹⁵ och socialsekreterarnas motivationsarbete gentemot familjerna. Enheten kommer framåt att omorganiseras för att stärka mottagningsarbetet, med syfte att lägga mer resurser på utåtriktat arbete mot förskolor/skolor.

Brommas stadsdelsförvaltning säger att de i sitt kvalitetsarbete bland annat haft en ansvarig mentor som gett stöd och hållit i workshops kring utredningsprocessen för samtliga barnhandläggare. Enheten har upprättat nya checklistor, rutiner och mallar samt gjort utredningsplaner i alla ärenden till ett obligatoriskt inslag. Introduktionsplaner för nyanställda socialsekreterare samt

¹¹ Vällingbyteamet, pilotverksamhet för tidigt socialt stöd vid Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

¹² Tryggare barn är en insats för barn som utsatts för våld

¹³ Patriark, riskbedömningsinstrument för hedersrelaterat våld

¹⁴ Freda kortfrågor, ett screeninginstrument för att upptäcka våldsutsatthet hos vuxna

¹⁵ BUS-samverkan, mellan kommun och region kring barn i behov av särskilt stöd

kompetenskartläggningar för socialsekreterarna har upprättats. Brommas barngrupp saknade kontinuerligt chefsstöd under ett års tid men enhetens ledningsgrupp ska nu vara fulltalig. Enheten har omorganiserats med fler och mindre arbetsgrupper för att möjliggöra för socialsekreterarna att få större tillgång till sin närmsta chef. Bromma föreslår att det ska finnas SIP-samordnare vid varje stadsdelsförvaltning och önskar att socialförvaltningen erbjuder en stadsövergripande utbildningssatsning om våld i familjer då dessa utbildningar är dyra i inköp.

Spånga-Tenstas stadsdelsförvaltning uppger att de erbjudit barnhandläggarna en tvåårig systemteoretisk påbyggnadsutbildning i syfte att utredningar framöver bättre ska belysa barnets hela livssituation. Enheten har också inrättat nya arbetssätt för egenkontroll där enhetens två samordnare läser samtliga utredningar och ger återkoppling till socialsekreterarna samt att enheten två gånger per år dessutom genomför kollegial granskning. Enheten håller också på att bygga upp EARL 20 B-kompetens, de har haft workshops om barns delaktighet och utvecklat samverkan kring barn med NPF-diagnos. Enheten har reviderat sin rutin för polisanmälningar av våld mot barn vilket lett till att polisanmälningar görs i högre grad än tidigare. Enheten beskriver att det finns en viss personalomsättning i barngruppen och att det är en utmaning att trots detta både kunna introducera nyanställda och fördjupa kompetensen hos de mer erfarna socialsekreterarna.

Slutord

Oavsett vilket område socialtjänstinspektörerna granskar är ett återkommande resultat att personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är tydligt överrepresenterade som brukare inom socialtjänsten jämfört med en normalpopulation¹⁶. En vanlig upplevelse hos familjer med barn som har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är att socialtjänsten brister i kunskap om målgruppen i stort och om vilka behov av anpassningar som kan finnas för målgruppen¹⁷. Mot bakgrund av detta finns anledning att systematiskt stärka kunskap om bemötande, insatser och behov av anpassningar både inom myndighetsutövning och bland utförare.

¹⁶ Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism 2022 (socialstyrelsen.se)

¹⁷ Riksförbundet Attention (2019) Projekt Familjelyftets rapport del 1

Socialstyrelsens nyligen publicerade nationella riktlinjer¹⁸ bör tas i beaktande i denna process.

I årets kvalitetsgranskning framkom brister i samtliga förvaltningar när det gäller att göra barn delaktiga under hela utredningsprocessen samt avseende barns behov av skydd. Liknande brister fanns även i föregående års granskning. Forskning lyfter barns delaktighet som en central faktor för att säkerställa att barnets behov av skydd tillgodoses¹⁹. I intervjuerna med de granskade enheterna har hög arbetsbelastning återkommande lyfts som ett hinder för att upprätthålla kvaliteten i utredningsarbetet samt för att kunna bedriva utvecklingsarbete. Även vid uppföljningen av föregående års granskning framkommer att arbetsbelastning och personalomsättning beskrivs som ett problem vid flertalet verksamheter. Mot bakgrund av detta är det positivt att det i stadens budget betonas att arbetet med handlingsplanen för socialsekreterarnas arbetssituation ska revideras framöver.

Planering 2023

Socialtjänstinspektörerna kommer under våren 2023 att granska handläggning enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och under hösten handläggning av våld i nära relation. Respektive granskning planeras omfatta tre stadsdelsförvaltningar vardera och dokumenteras i varsin rapport, i augusti 2023 respektive januari 2024.

¹⁸ Socialstyrelsen (2022) Nationella riktlinjer för vård och stöd vid ADHD och autism

¹⁹ Heimer, Pettersson (2022) Den ofullständiga demokratiseringen av familjeorienterade system: Föräldrars samtycke och barns syn på stöd i socialtjänstens arbete med utsatta barn i Sverige